

The Greek Review of Social Research

Vol 21 (1974)

21-22

**Grossin William, Η εργασία και ο χρόνος
(Ωράριον, Διάρκεια, Ρυθμός)**

Γιαννάκης Γκριτζαλής

doi: [10.12681/grsr.238](https://doi.org/10.12681/grsr.238)

Copyright © 1974, Γιαννάκης Γκριτζαλής

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Γκριτζαλής Γ. (1974). Grossin William, Η εργασία και ο χρόνος (Ωράριον, Διάρκεια, Ρυθμός). *The Greek Review of Social Research*, 21, 297–298. <https://doi.org/10.12681/grsr.238>

«προϋπήρχαν του ναζισμού» και ως εκ τούτου «δεν ήταν σφωβιστικά», θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι ο ρατσισμός και ο σφωβισμός, χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ναζισμού, δεν είναι χιτλερική ανακάλυψη. Ίδιαίτερα στην περίπτωση της Τουρκίας αυτό πολύ καλά το γνωρίζουν κυρίως οι 'Αρμένιοι. Γι' αυτό θά μου επιτρέψω ο κ. Κιτσικίς να παρατηρήσω ότι ο «Παντουρκισμός», όπως εξ' άλλου και κάθε «Παν-δόγμα», είναι αναγκαστικά, μαζί με όλα τα άλλα, και ρατσιστικός και άπροκάλυπτα επεκτατικός. Γιατί άραγε η τουρκική περίπτωση να αποτελούσε εξαίρεση; 'Επί πλέον οι φιλοгерμανικές τάσεις της τουρκικής διπλωματίας και ο θαυμασμός των Τούρκων για τα γερμανικά πρότυπα οργανώσεως δεν εκδηλώονταν με την εμφάνιση του ναζισμού. Οι Τούρκοι υπήρξαν σύμμαχοι των Γερμανών στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και η έναρξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου βρήκε γερμανικές στρατιωτικές αποστολές στην Τουρκία και τουρκικά στρατιωτικά κλιμάκια στη Γερμανία, που έρχόνταν με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την οργάνωση του τουρκικού στρατού.

δ) 'Όσον αφορά την αξιολόγηση του έργου του Tekin Alp, όπως όρισε δεν συμφωνώ με τον κ. Κιτσικί. 'Αν υπάρχουν αντιρρήσεις για την περικλιτή από το κείμενο του Alp, τόν όποιον ο κ. Κιτσικίς θεωρεί όργανο της δικτικής προπαγάνδας και επομένως προκατειλημμένο έναντι των Τούρκων, δι παρακαλέσω τόν κ. συνάδελφο να καταφύγη σε άλλη πηγή, τουρκική αυτή τη φορά, στον καθηγητή της πολιτικής επιστήμης Kemal Karpat (Turkey's politics), ο όποιος άσφαλός δεν μπορεί να κατηγορηθή για «άντιτουρκισμό».

Τέλος, θά ήθελα να προσθέσω ότι τό θέμα του τουρκικού εθνικισμού, επειδή άπτεται άμεσα ζωτικών προβλημάτων του έλληνικού έθνους, είναι ένα θέμα που παρουσιάζει σοβαρές δυσκολίες στον κάθε έρευνητή που θά θελήσει να τό αναλύσει άντικειμενικά. 'Η ύπερβολική μίσος έννοια όπως τό ύπερβολικό μέρος εύκολα καταλήγουν σε ύποκειμενικές αξιολογήσεις και εσφαλμένα συμπεράσματα. Παραδέχομαι ότι ή ήγεςία και τόν δύο χωρών δεν μόρσε τε στο παρελθόν να δημιοурνηση τό κατάλληλο κλίμα συνεργασίας για την έπιλυση κατά τρόπο ειρηνικό τόν τώσων προβλημάτων που άπασχόλησαν τις δύο χώρες. 'Η έλληνική ήγεςία φέρε φυσικά ένα μεγάλο μέρος της εύθύνης. Δέν είμαι όμως έτοιμος να συμφωνήσω με όποιονδήποτε ίσχυρησθή ότι ή τουρκική κυβέρνηση δέν έχρησιμοποίησε τόν τουρκικό εθνικισμό, της μορφής που γνωρίζουμε στο άρθρο μας, άντιπροσωπευτικό ή όχι, για να παίζει τό διπλωματικό της παιχνίδι στις δύσκολες στιγμές του πολέμου και άργότερα στο θέμα τόν Στενών και της Κύπρου. Σε περίοδος κρίσεως είναι αυτό το είδος ο εθνικισμός,

έξτρεμιστικός, ρατσιστικός, έπεκτατικός, που χρησιμοποιείται από τις κυβερνήσεις για την εκπλήρωση τών σκοπών τους. Αυτό βέβαια δέν είναι πάντα εύκολο, όπως απέδειξε ή πρόσφατη έλληνική περίπτωση. Στην περίπτωση πάντως της Τουρκίας, ή πολιτική ήγεςία της χώρας αυτής, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, φαίνεται να χρησιμοποιή τό σύμβολα και τις ιδέες του τουρκικού εθνικισμού με έξαιρετική μαεστρία, προς όφελος φυσικά του τουρκικού έθνους.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΕΡΛΕΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Russel Bernard, *'Ανθρωπολογικά Θέματα*, μετάφραση υπό 'Αννης Μ. Στογιάννου, 'Αθήνας: 'Εκδόσεις Α. Καραβία, 1971, σ. 68.

Τό μικρόν αυτό βιβλίον περιλαμβάνει μίαν σειράν διαλέξεων αι όποιαι εδόθησαν υπό τόν συγγραφέως, καθηγητή της 'Ανθρωπολογίας, εις τούς φοιτητάς τών Πανεπιστημίων 'Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πατρών.

'Η σύνθεσις του άκροατήριου, αποτελουμένου εκ σπουδαστών της Βιολογίας κυρίως, επηρέασε προφανώς τό περιεχόμενον τών διαλέξεων, αι όποιαι αποτελούν εισαγωγή εις την φυσικήν ιδίαν ανθρωπολογίαν.

Τό βιβλίον αποτελείται εκ τεσσάρων κεφαλαίων. Εις τό πρώτον κεφάλαιον «Εισαγωγή εις την 'Ανθρωπολογίαν», ο συγγραφέως περιγράφει τά όρια της κοινωνικής ή πολιτιστικής ανθρωπολογίας, της άρχαιολογίας, της γλωσσολογίας και της φυσικής ανθρωπολογίας, τών τεσσάρων δηλαδή κλάδων της Γενικής 'Ανθρωπολογίας, ή όποια έχει ως βασικόν άντικείμενον μελέτης την «κουλτούραν» ενός λαού.

Εις τό έπόμενον κεφάλαιον (2. Θέσις του 'Ανθρώπου εις την Τάξιν τών Πρωτευόντων, 3. Παλαιοντολογικά Δεδομένα της 'Εξέλιξεως του 'Ανθρώπου, 4. Περι 'Ανθρωπίνων Φυλών) ο συγγραφέως εισάγει τόν αναγνωστήν εις βασικά θέματα της φυσικής ανθρωπολογίας, εκθέτων συγχρόνως μεθοδικώς την στροφήν του ενδιαφέροντος τών ανθρωπολόγων από την βιολογικήν εξέτασιν του ανθρώπου εις τό προϊόν «του διαλόγου μιάς ανθρωπίνης κοινωνίας και του περιβάλλοντός της», δηλαδή της «κουλτούραν».

Λόγω της εμφάσεως ή όποια δίδεται εις την φυσικήν ανθρωπολογίαν, κλάδον άπασχόησε γνωστόν εις τό ελληνικόν κοινόν, τούτο έστέρηθη της ευκαιρίας μιάς βαθύτερας γνωριμίας της κοινωνικής ή πολιτιστικής ανθρωπολογίας,

δηλαδή μιάς επιστήμης πολύ γνωστής εις τόν ευρωπαϊκόν και αμερικανικόν χόρον, άγνωστού όμως εις την 'Ελλάδα. 'Η πολιτισμική ανθρωπολογία έχει ακαδημαϊκήν ζωήν ενός αιώνος περίπου. Προφανώς εκ παραδρομής τοποθετείται, εις τό βιβλίον, ή γένεσις της εις τά μέσα του είκοστού αιώνου (σ. 19).

'Η ανθρωπολογία είναι ή κατ' έξοχήν επιστήμη ή όποια επιχειρεί να έπιλύση τάς δυσκολίας της έννοιολογικής μεταφοράς ένός όρου από μίαν γλώσσαν εις την άλλην. 'Η μεταφράστρια άντιμετώπισε τό πρόβλημα αυτό με σχετική επιτυχίαν. Προβλήματα όπωσδήποτε εδημιούργησεν ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως «κουλτούρα». 'Η λέξις culture έχει διά τούς ανθρωπολόγους σημασίαν διάφορον εκείνης ή όποια έγινε άποδεκτή υπό τών κοινωνιολόγων-όπαδόν της θεωρίας της μαζικής κοινωνίας. Εις την 'Ελλάδα, ή απόδοσις του όρου culture διά της λέξεως κουλτούρα άπηχεί κοινωνιολογικάς και ανθρωπιστικάς έννοιάς. 'Η χρησιμοποίησις όμως της ίδιας λέξεως διά την απόδοσιν και της ανθρωπολογικής έννοιάς της culture είναι δυνατόν να προκαλέση προβλήματα κατανοήσεως. Τό γεγονός ότι ή λέξις «κουλτούρα» είναι ακατάλληλος διά την απόδοσιν του όρου culture φαίνεται και εκ τού ότου ή μεταφράστρια αναγκάζεται να άποφύγη τό έπιθετον cultural διά της λέξεως «πολιτιστικός», δημιουργούσα ούτω σύγχυσιν εις τόν μη ειδικόν αναγνώστην, ο όποιος άδυνατεί να κατανοήση ότι ή λέξις «πολιτιστική» χρησιμοποιείται ως έπιθετον τό όσιαστικόν «κουλτούρα».

'Εδδ πρέπει να σημειωθή ότι ούτε τό έπιθετον «πολιτιστική», ως προδιοριστικόν της ανθρωπολογίας, άποδίδει όρθως την έννοιαν cultural, δεδομένου ότι έχει έντονον έννοιολογικήν άπόχρωσιν όηλοτικήν της ικανότητος προς τί, ή όποια έλλείπει από τόν άγγλικόν όρον.

'Εν πίση περίπτωσηίς ή ως άνω επιμελημένη έκδοσις άποτελεί σπουδαίον βοήθημα όχι μόνον διά τόν 'Ελληνα φοιτητήν της Βιολογίας αλλά και διά τόν αναγνώστην με γενικά ανθρωπολογικά ενδιαφέροντα.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΓΚΙΖΕΛΗΣ, Ph. D.

'Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΚΚΕ

*

Grossin William, *'Η έργασία και ο χρόνος* ('Ερρίκος, Διδάρεια, Ρυθμός). Παρίσι, έκδ. «'Ανθρωπος», 1969.

'Ο W. Grossin, Καθηγητής της Κοινωνιολογίας εις τό Πανεπιστήμιον του Nancy της Γαλλίας, άσχολείται με θέματα άφορρόντα εις την έργασίαν και την

κοινωνικὴν ἀλλαγὴν. Θεωρεῖται δὲ παγκοσμίως, ὡς ἕνας ἐκ τῶν πλέον εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ χρόνου, τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἐλευθέρου χρόνου. Αἱ ποικίλα ἔρευνα, τὰς ὁποίας διεξήγαγεν ὡς τακτικὸς συνεργάτης τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν (CNRS) τὸν Παρίσιον, καθὼς καὶ ἡ ἐπὶ πολλὰ ἔτη στενὴ συνεργασία του μετὸν κορυφαίον κοινωνιολόγῃ τῆς ἐργασίας Pierre Naville, ὁ ὁποῖος καὶ προλογίζει τὸ βιβλίον του, ἐπιτρέπουν εἰς τὸν Grossin τὴν ἐξαγωγήν ἐπιστημονικῶν συμπερασμάτων ἐπὶ ἐνὸς πολυδύστατου καὶ ἐπικραίου θέματος ὡς ὁ χρόνος τῆς ἐργασίας.

Τὰ συμπεράσματα τοῦ Grossin προκύπτουν ἐκ τῆς ἐρεύνης τὴν ὁποίαν διεξήγαγεν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀσχιολογιώμενας ἐν τῇ παραγωγῇ ἠλεκτρονικῶν συσκευῶν ἐπικοινωνίας, τῆς περιοχῆς τῶν Παρισίων. Κατ' ἄρχην ἡ ἔρευνα ἀναφέρεται εἰς συγκρίσεις ἐπὶ τῶν δεδομένων: διαφορά μετὰ δὲ διάρκειας ἐργασίας καὶ ὄραριον ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων, χρόνος ἐργασίας τῶν γυναικῶν, τὸν ἀνὰ ἄνδρα στελεχῶν καὶ τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ. Εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ περιγραφικὸν στάδιον ἀναφάνεται ἡ πλοκή τοῦ προβλήματος διαχωρισμὸς μετὰ δὲ διάρκειας ἐργασίας καὶ ὄραριον καὶ ἡ ἀνάγκη καθορισμοῦ τῆς ἀλληλοεξαρτησῆς τῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὰς εἰδικότητας τοῦ προσωπικοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διαπιστώσεων, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐκ τῶν περιγραφικῶν δεδομένων, ὁ Grossin προβάλλει δύο ὑποθέσεις ὑπὸ μορφήν παραγῶντων, οἱ ὁποῖοι προφανῶς ἀλληλοσυνδέονται καὶ καθορίζουν τὴν διάρκειαν καὶ τὸ ὄραριον ἐργασίας. Οἱ μὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἀπαιτησῶν τῆς παραγωγῆς, οἱ ἄλλοι ἐκ τῶν «πίσεων» τοῦ προσωπικοῦ.

Ἡ πρώτη ἐκ τῶν ὑποθέσεων ἐπιβεβαιώνεται ποσοτικῶς διὰ τῆς ἐρεύνης, διὰ τῆς ὁποίας καταδεικνύεται ὅτι ὅσον μεγαλύτερα εἶναι ἡ ἐπιχειρήσις, τόσο στενωτέρα ἐξάρτησις ὑπάρχει μετὰ δὲ ὁμάδων ἐργασίας καὶ εἰδικότητων. Τὸ σύγχρονον ἐργαστάσιον ἀποτελεῖ ὀργανικὴν ἑνότητα καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἐργαζομένων ἐντὸς αὐτῆς ἐξέρχονται τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ γραφείου ἢ τοῦ ἐργαστηρίου, δεχόμενα ἐπιδράσεις αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς διαδικασίας τῆς μακίχης παραγωγῆς. Ἐξ ὄυ καὶ ἡ ἀνάγκη «συγχρονισμού» τῆς ἐργασίας εἰς τὰς μεγάλας ὁμάδας παραγωγῆς, ἡ ὁποία βεβαίως ἔχει αἰ ἀποτελέσματα τὴν διακεκομμένην καὶ ἀσυγχρόνιστον ἐργασίαν τῶν μικρῶν ὁμάδων, ὡς τὸ βοηθητικὸν προσωπικόν, τῶν συντηρητῶν μηχανῶν, κλπ.

Ἡ δευτέρα ἐκ τῶν ὑποθέσεων ἡ ἀφορῶσα εἰς τὰς πίσεις τῶν ἐργαζομένων

— περισσότερο ποιοτικῆ τῆς πρώτης — κατέδειξεν ὅτι οἱ ἐργοῦδοι ὑποχρῶνται συχνὰ ἐνόπιον πίσεων, ἐνίοτε ἀσυνείδητος, ἂν καὶ γνωρίζουν δι' ἑνας ὀρισμένους τύπος ὄραριον ἢ διάρκειας εἶναι ἀσυμβίβαστος μετὴν ἀπασχόλησιν μιᾶς ὀρισμένης ὁμάδος ἐργασίας καὶ μετὴν διαδικασίαν τῆς παραγωγῆς γενικώτερον.

Ἐνα μεγάλο μέρος τῆς ἐρεύνης εἶναι ἀφιερῶμενον εἰς τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ συστήματος τῶν διαδοχικῶν ὁμάδων (τῶν τριῶν 8). Θέμα ἐπίσης ἐπικραίων, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τούτου αὐξάνει παραλλήλως πρὸς τὴν τεχνολογικὴν ἐξέλιξιν. Εἰς τὸ ἐρώτημα εἴναι κατὰ πόσον ἡ τεχνολογικὴ ἐξέλιξις παρασύρη τὴν ἐργασίαν διὰ διαδοχικῶν ὁμάδων, ὁ Grossin δίδει μιαν ἀπάντησιν σύνθετον καὶ περιγραφικὴν. Διαπιστώνει μὲν ὅτι τὸ ποσοστὸν τῶν ἐργαζομένων μετὸ τὸ σύστημα τῶν διαδοχικῶν ὁμάδων αὐξάνει συνεχῶς, χωρὶς νὰ ὑπάρχη, κατ' αὐτὸν, ἄμεσος σχέσις διάρκειας μετὰ δὲ αὐτῆς τῆς ἀξίσεως καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἀναγνωρίζει ὅμως, ὅτι ἡ τεχνολογικὴ πρόοδος καὶ ἡ αὐτοματοποίηση ἐνισχύουν τὴν αὐξήσιν τοῦ ποσοστοῦ τῶν ἐργαζομένων εἰς διαδοχικὰς ὁμάδας μόνον δι' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα, θεωρῶν τὴν περίοδον ταύτην μεταβατικῆν, ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις τῆς αὐτοματοποιήσεως. Εἰς τὸ τελευταίον κεφάλαιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρόνος τῶν μηχανῶν καὶ χρόνος τῶν ἀνθρώπων», ὁ Grossin ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ χρόνος ἐργασίας τῶν μηχανῶν ὑπερτερεῖ τοῦ χρόνου ἐργασίας τῶν ἀτόμων καὶ ἡ διαφορά αὕτη συνεχῶς αὐξάνει. Ἡ κλασματικὴ σχέση μετὰ δὲ χρόνον ἐργασίας τῶν μηχανῶν καὶ παραγωγικότητος μηχανῶν καὶ ἐργαζομένων—ὑπὸ τὴν προϋποθέσιν μιᾶς συγχρονισμένης τεχνολογικῆς ἐξελίξεως—δεικνύει ὅτι ὑπάρχει εὐχέρεια περαιτέρω μειώσεως τῆς διάρκειας ἐργασίας ἐντὸς ὀρισμένων ὁρίων ἐλαστικότητος ἐξαρτῶμενον ἐκ τῆς ζήτησεως τῆς παραγωγῆς.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἡ ἐν λόγω ἔρευνα ἀσχολεῖται μετὸν προβλήματα ἀφορῶντα εἰς τὸν ἐλεύθερον χρόνον, ὁ ὁποῖος συνεχῶς καὶ περισσότερο ἀσκεῖ πίεσιν ἐπὶ τοῦ χρόνου ἐργασίας καὶ ἀποτελεῖ ἴσως τὸ βασικώτερον κίνητρον τῶν διεκδικήσεων τῶν ἐργαζομένων πρὸς μειώσιν τῆς διάρκειας τῆς ἐργασίας καὶ ἐξορασίαν ἐνὸς ὄραριον καλλίτοντος τὰς κοινωνικὰς τῶν ἀνάγκας. Ἐὰν ὁ ἐλεύθερος χρόνος πρέπει νὰ δίδεται ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ εἰκοσιεταίρου ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος ἢ τμηματικῶς κατὰ μῆνα ἢ τέλος πρὸς ἐπιμύκνυσιν τοῦ χρόνου τῶν ἐτησίων διακοπῶν, εἶναι θέματα τὰ ὁποῖα ἀκροθιγὸς ἐξετάζει εἰς τὴν ἐρευνᾶν του ὁ καθηγητῆς

Grossin, ἀλλὰ ἔχουν ἀποτελέσει ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν του.

Γενικῶς τὸ βιβλίον «Ἡ ἐργασία καὶ ὁ χρόνος» ἀποτελεῖ μιαν ἐργασίαν πλουσίαν εἰς στοιχεῖα θεωρητικῶς ἐμπειρωμένα καὶ ἐμπειρικῶς ἀποδεδειγμένα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα στερούμεθα ἐρευνῶν αὐτοῦ τοῦ εἶδους, τὸ βιβλίον τοῦ Grossin θὰ ἴητο ἴσως χρήσιμον, ἀφ' ἐνὸς εἰς τοὺς λαμβάνοντας ἀποφάσεις ἀπὸ πλευρᾶς συμβουλευτικῆς, ἀφ' ἑτέρου εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μετὸν θέμα ἐπιστήμονας ἀπὸ πλευρᾶς μεθοδολογίας καὶ προβληματισμοῦ.

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΓΚΡΙΤΣΑΛΗΣ
Κοινωνιολόγος τῆς Ἐργασίας
Ἐπιστημονικὸς Συνεργάτης ΕΚΚΕ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

The Greek Review of Social
Research

εἰδικὸν τριμηνιαῖον περιοδικόν
Ἐκδότης: Ἐθνικὸν Κέντρον
Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν (ΝΠΔΔ)
Σοφοκλέους 1, Ἀθήναι 122
Ἔτος 5ον. Τεύχος 21-22
Ἰούλιος - Δεκέμβριος 1974

ὑπεύθυνος τυπογραφείου Ἰ. Ὀρφανίδης
Θησείας 52-Π, Φάληρον
στοιχειοθεσία - ἐκτύπσις - βιβλιοθεσία
Ἐπαύλοφος Ε.Π.Ε.
Ζαλοκόστα 5, Ἀθήναι
ἐπιμέλεια ἐκδόσεως
Ἰγνερσία Ἐνημερώσεως ΕΚΚΕ

ΤΙΜΗ ΔΙΠΛΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΧ. 80
Double issue \$ 5

συνδρομαὶ ἑσπερικοῦ (4 τεύχη):
διὰ ἰδιώτας δρχ. 150,
διὰ σπουδαστὰς δρχ. 120,
διὰ νομικὰ πρόσωπα, τραπεζὰς,
ὀργανισμοὺς δρχ. 300,
συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ (4 τεύχη): \$ 12

ἡ ἀναδημοσίευσίς τῆς ὅλης ἢ τοῦ
περιοδικοῦ ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν
ἀδείας τοῦ διευθυντοῦ συντάξεως
πέρας ἐκτύπωσος 26.2.1975

Τὰ ἐνωπόγραφα ἄρθρα ἐκφράζουν τὰς ἀπόψεις τῶν συγγραφέων των.
Signed articles express only the views of their author.